

HOEFHAMER

NIEUWS

Hoefhamer Nieuwsbrief • www.museumsmederijelburg.nl • december 2011, nr. 16, jaargang 6

Hoefhamer Nieuws nr. 16

Bier en 'wipper' van De Hoefhamer

Mevr. G. Uit de Fles – Zoet

Metalen ring in de Rozemarijnsteeg

Op bezoek bij de "Koninklijke..." (lees pag. 2)

De Hoefhamer wordt gesponsord door:
Konstruktie- en Machinefabriek Den Ouden
Harderwijk
Scheepswerf Balk Urk BV

DE HOEFHAMER
MUSEUMSMEDERIJ ELBURG

Beste donateurs / vrijwilligers,

Hierbij het derde nummer van ons lijfblad **Hoefhamer Nieuws** van het jaar 2011, hét medium om jullie te informeren over alle ontwikkelingen in de museumsmederij. Ook nu weer boordevol nieuws, bijvoorbeeld over de eigen uitgave **IJzer & Vuur**, over de eerste excursie voor onze vrijwilligers, natuurlijk over de bijkans ontelbare verkochte vreugdewippers en een interview met een dochter van hoefsmid Aart Zoet. Maar toch wil de redactie jullie attenderen op onze website www.museumsmederijelburg.nl. Want ook via dit digitale medium is veel informatie over De Hoefhamer te verkrijgen. Doen!

Oplichter

Laten we maar met onze Elburger vreugdewipper beginnen. Dit is hét succesnummer van De Hoefhamer. In het afgelopen jaar zijn er maar liefst zo'n 1250 (!) verkocht. Dat betekent dat er ruim 300 meter zes mm rond/vierkant metaal is gebruikt, een lengte die ongeveer overeenkomt met de lengte van de oude vesting van Vischpoort tot Zwolse Poort. Er is in 2011 dus twaalfhonderdvijftig maal een flesopener gesmeed, geborsteld, gepoetst, ingepakt en verkocht, al dan niet in combinatie met ons onvolprezen Hoefhamer Bier. Waarvan acte en met dank aan de suppoosten!

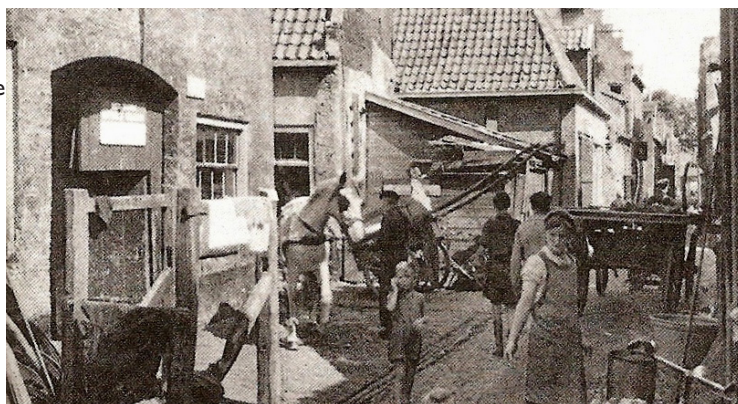
Werd de 'wipper' tot voor kort slechts gebruikt om het dopje van de bierfles te verwijderen, nu weten we dat het stukje ambachtelijk gereedschap ook een andere functie kan hebben. Mevrouw Elly Theunissen uit Limburg (!) schrijft: 'De vreugdewipper is bij mij thuis ook een 'oplichter' geworden. Andersom gebruikt tilt hij met gemak een dekseltje van een glazen potje'.

Beste lezers, mochten jullie nog meer functies weten, laat het dan a.u.b. even weten.

Dé hoefsmid van de Veluwe...

Onlangs bezocht een commissie van de Provinciale Staten van Gelderland een aantal museale instellingen binnen de vesting. Eén van de commissieleden, de heer Harold Zoet

uit Wezep, attendeerde ons op het feit dat hij een kleinzoon is van hoefsmid Aart Zoet uit de Rozemarijnsteeg én dat z'n tante, mevrouw Gerritje Uit de Fles – Zoet (1929), woonachtig op het Bagijnendijkje, een dochter van deze hoefsmid is. Voor 'Hoefhamer Nieuws'

Een drukte van belang op de hoek Rozemarijnsteeg / Ketelsteeg. Op de voorgrond de smederij van Zoet met hoefstal of travail

natuurlijk een reden om contact op te nemen met mevrouw Uit de Fles.

Bij binnenkomst meldt ze direct met gepaste trots dat haar vader dé hoefsmid van de Veluwe was. Aart Zoet (1890 – 1971) oefende dit beroep uit in de Rozemarijnsteeg, zo'n beetje ter hoogte van het Gruithuis, het huidige onderkomen van de oudheidkundige vereniging Arent thoe Boecop. Hij was getrouwd met Grietje Zoet – Koops (1890 – 1982). Het echtpaar had vijf kinderen, twee dochters en drie zoons. 'Dat was wel wat', vertelt dochter Gerritje. 'We woonden in een klein huisje met maar één slaapkamertje achter vaders smederij. M'n zusje sliep altijd bij een tante want er was gewoonweg te weinig ruimte. Later zijn we gelukkig naar het Weeshuis in de Noorderkerkstraat verhuisd.'

En er was altijd volk over de vloer want vader had veel klanten uit de hele omgeving, van Nunspeet tot Wezep. Het waren meest boeren, die met hun werkpaarden kwamen maar ook ene Fikse uit Oosterwolde, die had prachtige Gelderse tuigpaarden. Die moest vader ook beslaan. Voor de smederij stond een heuse hoefstal, die werd gebruikt voor lastige paarden. Molenaar Zoet uit Oostendorp - geen familie hoor! - had van die paarden. Hij kocht altijd goedkope, wilde paarden. Die gingen in de hoefstal anders waren ze niet te

Hoefsmid Aart Zoet op weg naar de Vischmarkt

bewerken, zo wild. Moeder, m'n zusje en ik gingen dan weg, we wilden er niet bij zijn, zo gingen die beesten tekeer. Maar vader kon daar wel mee omgaan, dat had hij zijn vader, die was ook hoefsmid. Maar die is al jong gestorven. Oma was een Jodin uit Amsterdam, die handelde altijd een beetje, dat zat er gewoon in'. Naast het beslaan van paarden deed Zoet ook ander smidswerk zoals het onderhoud van de kachels van het Feithenhof en het aanbrengen van metalen banden om de houten wielen van allerlei boerenkarren en wagens. 'Maar hij was ook boer', vertelt mevrouw Uit de Fles. 'Hij had een stadsboerderij op de 'Kibbulte' (noordoost hoek van de wal) waar hij zo'n tien koeien hield en hij had natuurlijk zelf ook een paard. Vader werd bij het boerenwerk geholpen door m'n ongetrouwde broer Aart. Ze hadden land bij de Nieuwstad en aan de kant van de Mheen. Eigenlijk kon vader beter opschieten met dieren dan met mensen. Het was een beetje een aparte man. Hij mocht je wel of hij mocht je niet. Hij was heel eerlijk, loog nooit maar...was wel een

beetje rechtlijnig. Wanneer hij tussen de bedrijven door maar even tijd had, ging hij naar de Vischmarkt in het midden van de stad, even 'de toestand in de wereld' doornemen. Bijvoorbeeld met Hendrik van de Wetering, die ze De Koopman noemden. Hij heeft heel lang doorgewerkt maar uiteindelijk heeft vader de smederij toch moeten verkopen aan iemand uit Kampen. Maar dat werd helemaal niks! Toen is hij verkocht aan bakker Van der Molen en later weer aan bakker Van Olst'.

Twee metalen ringen in de muur van het pand tegenover de voormalige smederij herinneren aan de paarden, die hier ooit op nieuw beslag van dé hoefsmid stonden te wachten. En dat alles op nog geen vijftig meter van onze museumsmederij De Hoefhamer!

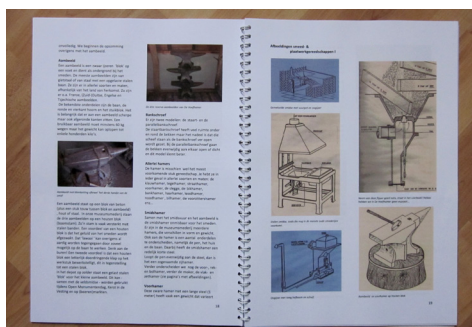

ineken's Bier

De heren Zoet (links) en Van de Wetering becommentariëren de toestand in de wereld...

Ijzer en Vuur

Via de vorige nieuwsbrief bent u geïnformeerd over onze suppoosten, die al een aantal jaren zorg dragen voor de openstelling van de museumsmederij. Bezoekers stelden soms de gekste vragen waarop ook ervaren suppoosten het antwoord schuldig moesten blijven. Een enkele, goedgebekte suppoost 'fantaseerde soms een antwoord bij elkaar'. Dat is nu niet meer nodig want onlangs heeft de Stichting tot instandhouding van... het boekwerk *Ijzer & Vuur* uitgegeven (48 pag., ruim 90 ill.), speciaal gemaakt voor onze suppoosten. Hierin is van alles te lezen over de geschiedenis van de smederij, over allerlei wetenswaardigheden, die interessant zijn voor nieuwsgierige bezoekers maar ook over de productie van staal, over het aanmaken van het smidsvuur, de werking van een smidse met

De heren Zoet (links) en Van de Wetering becommentariëren de toestand in de wereld

vuurpot en oogijzer, over oude en nieuwe gereedschappen en materialen e.d. Kortom, hét standaardwerk voor suppoosten én voor cursisten.

De kosten bedragen twintig euro inclusief verzendkosten. U kunt de kleurrijke handleiding bestellen door € 20,00 over te maken op bankrekening 9382.21.051 van de Smederij te Elburg onder vermelding van 'Ijzer en Vuur'. En u moet uw adresgegevens doorgeven aan secretariaat@museumsmederijelburg.nl.

Excursie Urk

Het smederijgezelschap in één van de hallen van de Balk Shipyard op Urk

Al vanaf 2005 is de museumsmederij gedurende drie middagen open voor publiek en worden er 's avonds cursussen smeden gegeven. Dat kan alleen maar dankzij de belangeloze inzet van suppoosten en cursusleiders. Vandaar dat het bestuur meende dat het hoog tijd werd een 'uitje' te organiseren voor de heren en hun partners. En zo geschiedde. Op zaterdagmiddag 5 november jl. reisde het gezelschap af naar het voormalige eiland Urk waar het gastvrij werd ontvangen op Balk Shipyard. Tijdens de koffie hield Daan Balk een inleiding over de geschiedenis van de werf in Elburg, die generatieslang eigendom van zijn voorouders is geweest en over het vervolg op Urk.

De gids en zijn gehoor aan de voet van de vuurtoren

Daarna werd het gezelschap rondgeleid over de werf, waar het van de ene verbazing in de andere viel: wat een geweldige schepen worden hier gebouwd of gerestaureerd en wat een technieken toegepast. Weer eens wat anders dan het smidsvuur, een hamer en

een aambeeld.

Natuurlijk maakten de gasten uit Elburg een zgn. Ginkiestocht door het dorp onder leiding van de bekende gids Jaap Bakker, die de ene na de andere bijzondere anekdote uit de mouw schudde. Tenslotte werd de gezellige excursiemiddag afgesloten in een bekend visrestaurant.

Stella en Daan, bedankt !